

**SPOTS
OP
ONDER
WIS**

**WETENSCHAPPERS
VOOR HET VOETLICHT**

**LANNOO
CAMPUS**

INHOUD

Inleiding	7
Zorg op school <i>Kathleen Bodvin, Elke Struyf, Aster Van Mieghem en Karine Verschueren</i>	11
Van leerling tot burger: identiteit in het onderwijs <i>Noel Clycq en Imane Kostet</i>	29
In het belang van de leerlingen <i>Bieke De Fraine</i>	47
De verdeling en aanwending van de middelen: efficiënt, rechtvaardig en verantwoordbaar? <i>Kristof De Witte en Erwin Ooghe</i>	67
Pleidooi voor meer cognitieve ambitie <i>Wouter Duyck</i>	83
Wees aandachtig! <i>Ilse Geerinck</i>	109
In den beginne was er de relatie Over het belang van kwaliteitsvolle interacties in het onderwijs <i>Goedroen Juchtmans</i>	129
Onderwijs maakt vrij <i>Patrick Loobuyck</i>	147
Fronten van een nieuwe schoolstrijd: schoolpedagogische overwegingen <i>Maarten Simons en Jan Masschelein</i>	171

Selectiemachine of sociale lift? Segregatie in het onderwijs tegengaan <i>Ides Nicaise</i>	199
Gelijke kansen: de kleuterschool als probleem of als oplossing? <i>Brecht Peleman, Michel Vandenbroeck en Katrien Van Laere</i>	223
De leerling centraal, de leraar cruciaal: samen op weg naar de digitale klas van de toekomst <i>Ellen Vanderhoven, Christel Verdurmen en Tammy Schellens</i>	243
Doelgericht differentiëren vraagt om een ethisch kompas? <i>Wouter Smets en Katrien Struyven</i>	261
Bouwstenen voor een ambitieus onderwijs dat doeltreffend omgaat met verschillen <i>Wim Van den Broeck en Eva Staels</i>	275
Vrijheid zonder vrijblijvendheid. Performantiemanagement van leraren als bindmiddel tussen autonomie, sturing en professionele ontwikkeling <i>Jan Vanhoofen Loth Van Den Ouweland</i>	299
Eindnoten en literatuurlijst	319
Auteurs	371

INLEIDING

Wat is goed onderwijs? Discussies over vernieuwingen en hervormingen in onderwijs hangen samen met die fundamentele vraag. Dat merken we ook in de gesprekken aan onze tafels in de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor). De keuzes die in onderwijs gemaakt worden, zijn steeds gebaseerd op de vraag wat we de moeite waard vinden, en dus welk perspectief we innemen. Neem nu de dalende kwaliteit van het Vlaamse onderwijs. Het debat beperkt zich grotendeels tot de vraag in welke mate het onderwijs (meetbare) leerdoelen effectief bereikt. Maar is dit het enige dat kwaliteitsvol onderwijs moet beogen? Onderliggend aan zo'n debat zijn er vaak verschillen in visies over de rol van onderwijs.

Die onderliggende visies blijven meestal onderbelicht. Heel wat onderwijsactoren vinden het dan ook moeilijk om in de veelheid aan meningen hun weg te vinden. Vaak hoort men ook alleen gelijkgezinden. We merken bij leraren, schoolleiders en beleidsactoren een grote nood aan inzichten en duiding bij verschillende standpunten in maatschappelijke debatten en bij beleidsmaatregelen.

Wetenschappers helpen ons om onderwijs als complexe werkelijkheid te vatten, te evalueren, te contextualiseren en ook te nuanceren. Ze hanteren verschillende perspectieven om naar onderwijs te kijken en over onderwijs te spreken. Afhankelijk van hun perspectief, werpen ze een ander licht, een andere spot op de werkelijkheid. Op die manier voeden ze het debat met feiten en argumenten.

Drie basisvragen

De Vlor lanceerde een brede, open oproep aan Vlaamse wetenschappers om te reflecteren over drie vragen:

- **Hoe en vanuit welke perspectief kijken onderzoekers naar onderwijs?**
Wat is voor hen goed onderwijs? Wat is de kernopdracht voor onderwijs?
- **Hoe moet onderwijs omgaan met verschillen tussen leerlingen?**
Er zijn heel wat vlakken waarop leerlingen van elkaar verschillen: voorkennis, motivatie, thuissituatie, interesses, intelligentie, levensbeschouwing, enzovoort. Hoe we moeten omgaan met deze verschillen, is een vraagstuk dat zowel op de klasvloer als in onderwijsbeleid sterk leeft. Elke onderzoeker formuleert vanuit zijn visie hiervoor uitdagingen en voorstellen voor oplossingen. Daarbij legt hij linken met (eigen) onderwijsonderzoek.

- **Wat is de topprioriteit voor het onderwijsbeleid de komende jaren?**

Elke onderzoeker schuift ook zijn prioriteit voor het onderwijsbeleid naar voren.

Het resultaat na selectie is een rijke verzameling: vanuit verschillende disciplines (pedagogische wetenschappen, sociologie, onderwijsconomie, psychologie, antropologie ...) biedt het boek een veelheid aan 'spots op onderwijs', zonder volledigheid na te streven.

Doorheen het boek wordt duidelijk dat voor het vraagstuk 'hoe omgaan met verschillen tussen leerlingen' onderzoekers andere problemen en ook andere oplossingen suggereren, afhankelijk van het perspectief dat ze innemen. Elk perspectief laat eenzelfde werkelijkheid op een verschillende manier verschijnen. Soms zijn de boodschappen ook verrassend gelijklopend.

Op die manier daagt dit boek de lezer uit, maar brengt het hem ook in de war. Dat is net de bedoeling. Precies door verschillende perspectieven te laten contrasteren en met elkaar in verband te brengen, moet dit ons verder uitdagen om de eigen ideeën over onderwijs te bevragen en verder vorm te geven.

Een woord van dank past hier voor de wetenschappers omwille van hun bijdrage en voor de leden van de Vlor-werkgroep die de teksten selecteerden en feedback gaven. Een bijzonder woord van dank aan Katrien Persoons van het Vlor-secretariaat, die dit project heeft gecoördineerd.

Tot slot

Met dit boek hopen we om de polarisatie in het onderwijsdebat te doorbreken, spanningen tussen onderliggende onderwijsvisies te benoemen en bespreekbaar te maken. We zijn ervan overtuigd dat het maatschappelijk debat en beleidsdiscussies over onderwijs verrijkt kunnen worden met visies, feiten en argumenten vanuit niet één maar vanuit verschillende wetenschappen. Dit boek is dan ook geen eindpunt, maar een start om vanuit die verschillende perspectieven op zoek te gaan naar nieuwe antwoorden die verbinden.

Ann Verreth
algemeen voorzitter
Vlaamse Onderwijsraad

Mia Douterlungne
administrateur-generaal
Vlaamse Onderwijsraad

SPOTS OP ONDER WIS

Bij elke tekst in dit boek vind je een paar iconen terug. Ze verwijzen naar vijf essentiële onderwijsaspecten en bieden, naast de drie basisvragen, een extra manier om dit boek te lezen. Het gaat om:

LEERINHOUD

LEEROMGEVING

LERaar

KWALITEITZORG

STRUCTUUR EN ORGANISATIE
